

of Macedonian, i.e. Macedonian students of the "Blaže Koneski" Faculty who had, at the time of the conduction of the poll, started attending lessons in the elective course Croatian Language 1. The poll encompassed two aspects: the first pertained to issues relating to the Croatian language, the second – in light of the importance of the component of culture both for the acquisition and the selection of a particular language – included questions on Croatian culture. More specifically, the study focused on the students' motivations for selecting this course, their self-evaluation of their proficiency in Croatian and their basic knowledge or views related to Croatia and the Croatian language, while also gathering students' associations on Croatia and distinguished Croats and students' habits relating to the consumption of Croatian media. Finally, their ability of distinguishing between Croatian and Serbian (the latter of which is geographically more proximate to the students) was tested on the example of several sentences. The conclusion was that Macedonian students, owing to their occasional consumption of Croatian media, are largely informed on basic facts pertaining to Croatia, and that their views of Croatia are largely positive, though stereotypical. The students' knowledge of Croatian is quite good and, although they all agree on Croatian being a distinct language from Serbian, they are unaware of some of the differences between the two, which comes as no surprise. Such positive views most likely had contributed to the students opting for Croatian as their foreign language of choice.

LATINIČNO ZAPISIVANJE KOREJSKOGA

Marko Kovačić

Utjecaj korejskog jezika na hrvatski i druge europske jezike neznatan je u odnosu na japanski, na primjer, iz kojeg nam je poznato mnogo imenica, robnih maraka, antroponima i toponima. Korejski se ipak preko robnih maraka i toponima polako probija u svjetske jezike. Najveća je prepreka u prilagodbi mnogih jezika, pa tako i korejskoga, složen fonološki sustav, u slučaju korejskog prenesen u pismo (*hangul*), koje je za potrebe korejskog sastavljeno 1443., a primijenjeno u praksi od 1446. i otad je postupno posve zamijenilo kinesko pismo. George McCune i Edwin Reischauer osmislili su 1937. godine sustav transliteracije korejskoga pa time i fonetizacije i latiničnog zapisivanja, koji je korejska vlada prihvatila 1948. Godine 1953. Koreja je podijeljena na Sjevernu i Južnu. Godine 2000. Ministarstvo kulture i turizma Južne Koreje uvodi revidiranu romanizaciju korejskog jezika, zamišljenu tako da zamijeni McCune-Reischauerov sustav, no ta revizija ne zahvaća Sjevernu Koreju.

Čak i kad se neka korejska riječ transliterira, ostaje činjenica da zvučnost/bezvučnost nije razlikovno obilježje u korejskom, odnosno ostaje za europsko uho složen sustav alofona i fonotaktike, u kojem se glasovne vrijednosti fonema mijenjaju

s obzirom na položaj suglasnika u riječi. Može se reći da korejski fonološki ne razlikuje zvučne i bezzvučne suglasnike, ali ih fonetski razlikuje. Za korejski je zvučnost nestalna kategorija i revidirana latinica ne uzima je u obzir kao prijašnji sustav i grad koji je prije glasio *Pusan* postao je u revidiranom obliku *Busan*, što je imalo loših posljedica u stvarnom svijetu. U intervokalnom položaju *p* postaje /b/, *k* postaje /g/, *n* postaje /r/, *t* postaje /d/ i slično. Kako je zvučnost važno obilježje u zapadnim jezicima, zapadna grafija treba se opredijeliti za sustav transliteracije i transkripcije i držati se dogovorenog oblika za svaki toponim, no to nije slučaj u praksi nego postoje dvostruki i višestruki nazivi, kao kod toponima *Gilju/Kilju/Kilchu*. Suglasnici su se u prilagodbi pokazali nešto manjim problemom od samoglasnika jer se korejski suglasnici dosljedno aproksimiraju premda u izgovoru nisu artikulirani kao u europskim jezicima.

Najprisutniji korejski toponimi u našim su medijima dvije korejske prijestolnice, koje nazivamo *Seul* i *Pjongjang* ne uviđajući pri tome nedosljednost. Kad bi dosljednosti bilo i kad bi se prilagodba držala izvornika, ti bi se gradovi nazivali *Soul* i *Pjongjang*, a kad bi oba naziva slijedila istu pogrešnost, zvali bi se *Seul* i *Pjengjang*, no oblik *Seul* duboko je ukorijenjen u hrvatskoj tradiciji. Dosljednosti nema ni u engleskom pisanju naziva ovih gradova. Oni bi se prema revidiranoj latinici trebali nazivati *Seoul* i *Pyeongyang*, no revidirana latinica osmišljena je i prihvaćena samo u Južnoj Koreji, dok se Sjeverna služi starim načinom pisanja, koji se oslanja na McCune-Reischauerov sustav.

Uvođenje revidirane latinice unijelo je mnoge promjene u načinu pisanja korejskog na latinici: sustav se služio dijakritičkim znakovima, kao kod *š* i *ž*, koji su po novome zamijenjeni digramima *eo* i *eu*. Ali i McCune-Reischauerov sustav imao je digram *ae* za samoglasnik ㅏ /e/ pa je tako i ostalo. Samoglasnik ㅑ /a/, koji zvuči otprilike kao *o*, piše se *eo* i zamjenjuje McCune-Reischauerov *ö*. Samoglasnik ㅓ /u/, koji zvuči otprilike kao *šva*, piše se *eu* i zamjenjuje McCune-Reischauerov *ü*. Grad *Söul* 서울 tako postaje *Seoul*, a *P'yöngyang* 평양 postaje *Pyeongyang*. Nipošto element *e* u digramu *eo* ni element *a* u digramu *ae* nisu zamišljeni tako da se izgovaraju, a ipak se to u prilagodbi čini. To rješenje i takva pogreška usporedivi su s eventualnim izgovorom elementa *e* u njemačkim primjerima *Duesseldorf*, *Uelzen* i *Muenchen*. Hrvatskom uhu jedva je primjetljiva razlika u izgovoru ㅐ *e* i ㅑ *ae* pa se kombinacija *ae* može radi jednostavnosti u tumačenju korejskih imena aproksimirati s /e/, na primjer kod izgovora naziva rijeke *Taedong*, a to pojednostavljenje može slijediti i pismo: *Tedong*, kako glasi na primjer u češkom.

Pyeongyang je južnokorejski latinični način pisanja imena grada koji se prema sjevernokorejskoj transliteraciji piše *Pyongyang*, prilagođeno *Pjongjang*, u značenju „ravno tlo“, gdje element 평 *pyeong* znači „ravan“ i prisutan je u više toponima. Dok kod *Pjongjanga* zbog drugačijeg sustava prilagodbe izostaje digram *eo*, taj je digram prisutan kod toponima *Pyeongchang* 평창 ili *P'yöngch'ang* prema McCune-Reischaueru (koji apostrofima obilježava aspiraciju) jer je *Pyeongchang* u Južnoj

Koreji, gdje se transliterira po revidiranom sustavu. Isto vrijedi i za južnokorejski *Pyeongtaek*. U hrvatskoj prilagodbi te razlike ne bi smjele imati utjecaja, dakle gradovi glase *Pjongjang*, *Pjongčang* i *Pjongtek*, kao što se u našim medijima uglavnom i piše i izgovara. U češkom se dodatno bilježi korejska aspiracija, što rezultira oblicima *Pchjongjang* i *Pchjongčchang*.

McCune-Reischauerov sustav, kao i komercijalni nazivi, oslanja se na englesku grafiju, što može stvoriti zabunu kod govornika hrvatskog. U medijima se ime vođe Sjeverne Koreje 김정은 redovito izgovara pogrešno /kim jong un/ umjesto /kim đong un/ zbog oslanjanja na latinični oblik *Kim Jong-un* umjesto na izgovor ili poznavanje znaka 김. McCune-Reischauerov sustav slijedi logiku otprije prisutnu u grafematici i toponimiji norveškog (*Lærdal*), danskog (*Bække*) i islandskog (*Mosfellsbær*) gdje Æ odgovara švedskom i njemačkom grafemu ä, izgovorom bliskom izgovoru grafema e. Čuje se to kod izgovora riječi 대 dae „velik“ kod marke Daewoo „veliki Woo“.

Stupanj pogrješnosti izgovora može se procijeniti s obzirom na odmicanje od aproksimiranog oblika, a ne izvornog. Ne može se u prilagodbi očekivati vjernost nepoznatom fonološkom sustavu, ali oslanjanje na prilagođenu grafiju može odvesti na pogrešan trag. Korejski izgovor marke Daewoo 대우 zvuči kao /tému/, što je dovoljno blizu aproksimativnom izgovoru /dewu/. Tvrтка *Samsung* 삼성 u McCune-Reischauerovu sustavu glasi *Samsǒng*, revidirano *Samseong*, što je dovoljno blizu grafičkom izgovoru, no daleko je od izvornog oblika grafički izgovor tvrčke 현대 *Hyundai* u značenju „modernizma“ ili „suvremenosti“ koje po McCune-Reischaueru glasi *Hyǒndae*, a revidirano *Hyeondae*, što bi aproksimirano glasilo /hjónde/ ili /hjónte/. Najbolje je u prilagodbi odražen najsloženiji pojam, koji se sastoji od čak tri elementa, a to je 태권도 koji prema McCune-Reischaueru glasi *t'aekwǒndo*, revidirano *taegwondo*.

Vidljivo je da pojmovi iz korejske kulture prelaze u hrvatski jezik posredno, a porijeklo im je toponimijsko, antroponimijsko, komercijalno i kulturološko u smislu kulinarstva (na primjer, *kimči* 김치) i športa. Taj prijelaz nije bezbolan, prilagođeni oblici povode se za komercijalnom grafijom i fonološki i etimološki često su neutemeljeni, a pogrješni pogotovo što se tiče samoglasnika i povodenja za grafijom. Prilagodba korejskih pojmova nije sustavna i nema uzornu matricu jer se očito ne oslanja na stručnost pa su zastranjivanja česta, katkad čak tolika da graniče s dezinformacijom. Korejska kultura potkrijepljena gospodarskom moći i dalje će utjecati na zbivanja u svijetu i sve će prisutnija biti potreba za paradigmom po kojoj će se korejske riječi uklapati u jezike primatelje.

Literatura

- Holstein, John, 1999., The McCune-Reischauer Korean Romanization System. Transactions, Royal Asiatic Society, god. 74., 1. – 19.
- Iverson, G. K., 2005., The Principling Role of Korean in Phonological Adaptation. 30th Anniversary Meeting of the International Circle of Korean Linguistics Seoul National University, October 22, 2005.
- Kyuchin, K., Štefánik, J., Bytel, A., 1996., Comparison of Korean, Slovak and Czech phonological systems from the educational point of view. Asian and African Studies, god. 5., br. 2. str. 152. – 157.
- Room, Adrian, 2008., Encyclopedia of Corporate Names Worldwide. McFarland & Co Inc. Jefferson, NC, United States
- Ziraldó, I., Krofič, J., 2013., Problematika latiniziranja hangeula v slovenščino. Acta Linguistica Asiatica, br. 3., str. 69. – 82.
- Korean romanization could again see revision. <http://koreajoongangdaily.joins.com/news/article/article.aspx?aid=2907132> Pristupio 26.02.2018.

Sažetak

Marko Kovačić, Zagreb

UDK 81'373.45:811.163.42, stručni rad

primljen 19. veljače 2018., prihvaćen za tisak 9. ožujka 2018.

Romanization of Korean Language

Korean language is increasingly present in the Croatian press and everyday life through the Korean brands, place names, personal names and common nouns. Being unprepared to accept Korean words Croatian is tentatively adapting those terms relying on romanization systems not best suited for its phonology, such as the McCune-Reischauer and revised romanization systems. The situation is further complicated by the different standards used in the two Koreas. In the future further influence of Korean can be expected which will make the demand for an adaptation paradigm more pressing.